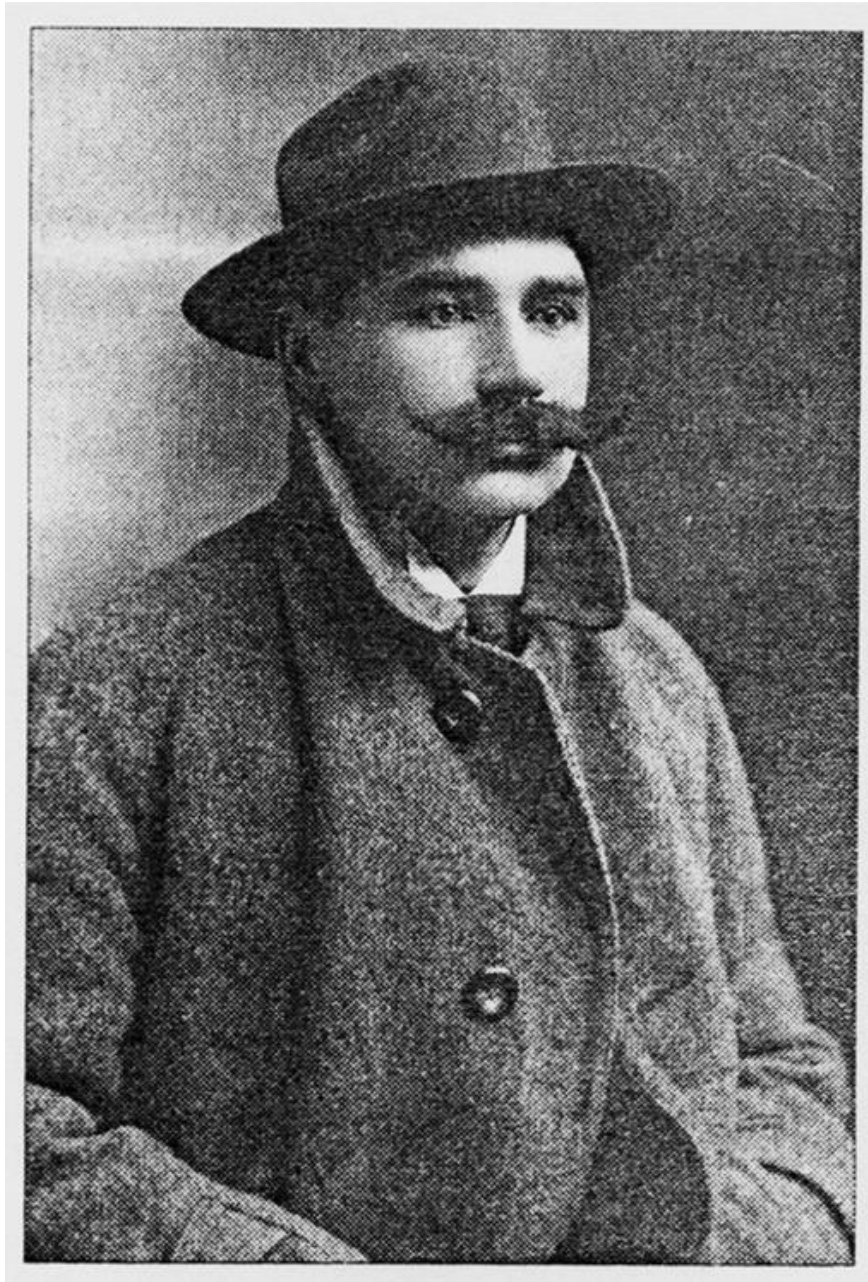

FRANCISZEK WALICKI (1874-1964)

Franciszek Walicki, syn Jana i Heleny z domu Chrzczonowicz, urodził się 17 września 1874 r. w miejscowości Biesiady koło Mińska w rodzinie ziemiańskiej. Szkołę realną skończył w Wilnie, później zaś kontynuował naukę w szkole geometrów i taksatorów w Petersburgu. W 1895 r. rozpoczął studia miernicze na Wydziale Inżynierii Politechniki Lwowskiej. Był utalentowanym studentem, dlatego też powierzono mu wykonanie robót hydrograficznych dla Namiestnictwa, jak również delegowano dwukrotnie z uczelni w charakterze członka komisji badającej roboty hydrotechniczne prowadzone na terenie Austro-Węgier, mianowicie w Styrii, Chorwacji, Krainie, Tyrolu i na wybrzeżach Adriatyku. Studia ukończył 7 lipca 1899 r.,

zdając z wynikiem bardzo dobrym egzamin inżynierski przed C.K. Komisją Egzaminu Państwowego.

W sierpniu 1899 r. Franciszek Walicki powrócił do Wilna, rozpoczynając pracę w Komisji Szacunkowej Magistratu. W rok później, uwzględniając jego kwalifikacje, powierzono mu obowiązki kierownika nowo utworzonego Wydziału Pomiarów m. Wilna. Poprzez objęcie tej funkcji Walicki podjął się prac pionierskich. Zaprojektował i założył lokalną sieć triangulacyjną dla Wielkiego Wilna oraz sieć niwelacyjną, które następnie sam obliczył i wyrównał. Pod jego nadzorem założono również szczegółową osnowę poziomą i wysokościową, która stanowiła podstawę do wykonania pomiarów sytuacyjno-wysokościowych w celu sporządzenia mapy Wilna w skali 1:250.

Dokumentację z pomiaru, obliczenia i wyrównania sieci triangulacyjnej przesłano do zaopiniowania gronu profesorów-geodetów w Moskwie. Konferencja Moskiewskiego Instytutu Mierniczego uznała te prace za najlepsze z dotychczas wykonanych na terenie Cesarstwa Rosyjskiego ze względu na rozwiązania techniczne i uzyskane dokładności. Franciszek Walicki był również współautorem planu regulacji Wilna oraz wykonawcą wielu innych prac pomiarowych w tym mieście i jego okolicach. Trzeba dodać, że na wystawie ichtiologicznej w Petersburgu otrzymał złoty medal i honorowy dyplom za sporządzenie map basenów wodnych Litwy.

W marcu 1918 r. dotarła do niego wiadomość o ogłoszonym przez Magistrat m. Łodzi konkursie na stanowisko naczelnika nowo tworzonego Oddziału Pomiarów. Zadaniem naczelnika było zorganizowanie pracowni i wykonanie podstawowych robót geodezyjnych w mieście. Porwany chęcią przeżycia nowej przygody zawodowej przesłał do Łodzi ofertę, w której zawarł prośbę o powierzenie mu tych robót do wykonania. W maju Magistrat m. Łodzi zaakceptował jego kandydaturę.

1 lipca 1918 r. Franciszek Walicki objął obowiązki naczelnika Oddziału Pomiarów m. Łodzi i zajął się organizacją pracy, zatrudniając sześciu inżynierów i techników geodetów. W krótkim czasie opracował projekty lokalnych sieci triangulacyjnej oraz niwelacyjnej i przystąpił do ich realizacji. W listopadzie zakończono pomiar podstawy (bazy) sieci triangulacyjnej. Pomiar kątów wykonano latem 1919 r. z pomocą oficerów – słuchaczy kursów mierniczych Instytutu Wojskowo-Geograficznego w Warszawie. W tym samym czasie stabilizowano repery i wykonywano niwelację precyzyjną.

Okres zimy 1920 r. poświęcił inż. Walicki na obliczenie i wyrównanie sieci triangulacyjnej i niwelacji precyzyjnej. Wiosną przystąpiono do stabilizacji i pomiaru ciągów poligonometrycznych i kontynuowano te prace jeszcze w latach następnych. Orientowanie łódzkiej sieci triangulacyjnej przeprowadził w sierpniu 1921 r. prof. Tadeusz Banachiewicz wraz z asystentem Józefem Witkowskim, przesyłając już we wrześniu wyniki obserwacji do Oddziału Pomiarów. Tym samym podstawowe prace geodezyjne na terenie Łodzi zostały zakończone. Szybki postęp robót, wykonywanych sprzętem nie najlepszej jakości przez nieliczny zespół ludzi, był wynikiem dobrej organizacji robót przez naczelnika Walickiego.

Pomimo znaczących sukcesów zawodowych Franciszek Walicki nie czuł się w Łodzi dobrze. Przemysłowe miasto, w którym przyszło mu żyć i pracować, przesycone dymami i parą z licznych fabryk, bardzo różniło się od spokojnego i malowniczego Wilna. Zafascynował go jednak dynamizm rozwojowy przemysłu łódzkiego. Postanowił zatem poznać tajniki tkactwa i w tym celu zapisał się na kurs wieczorowy przy Państwowej Szkole Włókienniczej, na który uczęszczał w latach 1920-1921. Nie mógł wówczas wiedzieć, że nabyta wiedza zaprocentuje po ćwierćwieczu lecz w innych realiach społecznych i politycznych.

Inżynier Walicki rozstał się z Łodzią 1 sierpnia 1922 r. przekazując Oddział Pomiarów swemu zastępcy, inż. Wacławowi Bobrowskiemu. Po powrocie do Wilna podjął pracę na poprzednio zajmowanym stanowisku kierownika Wydziału Pomiarów. W grudniu 1926 r. uzyskał kwalifikacje mierniczego przysięgłego, które umożliwiały prowadzenie samodzielnej działalności zawodowej. Walicki był autorem wielu map nieruchomości w Wilnie oraz w okolicach tego miasta, a także kolorowej mapy Druskiennik.

W kwietniu 1937 r. zakupił blisko 10 ha gruntu w Wilnie, położonego w pobliżu Kolonii Kolejowej, który następnie przekazał miastu w celu urządzenia tam osiedla domków jednorodzinnych dla niezamożnych rzemieślników. Donosiła o tym fakcie prasa wileńska z dnia 23 kwietnia 1937 r., m. in. „Słowo” i „Kurier Wileński”, podkreślając jego bezinteresowność i zaangażowanie w rozwój miasta oraz troskę o uboższą część społeczności Wilna.

1 maja 1939 r., po 40 latach pracy zawodowej, inż. Walicki przeszedł na zasłużoną emeryturę. W czasie zawieruchy wojennej utrzymywał rodzinę z uprawy warzyw i kwiatów na swej posiadłości. Po zajęciu Wilna przez wojska sowieckie w 1944 r. był szykanowany przez NKWD. W grudniu zabrano go wraz z żoną do aresztu śledczego na Łukiszkach, gdzie przebywali oboje do marca 1945 r. W kwietniu zostali ewakuowani transportem kolejowym do Łodzi, wraz z częścią ruchomego dobytku.

Zrządzeniem losu Franciszek Walicki powrócił do Łodzi, lecz w jakże odmiennych okolicznościach. Nie chciano uznać jego praw do emerytury, więc musiał w podeszłym wieku znów podjąć pracę aby utrzymać rodzinę. Został zatrudniony w Wydziale Pomiarów Zarządu Miejskiego, tym samym, którym kiedyś kierował. Sytuacja polityczna w kraju jak również kadrowa w wydziale była jednak zupełnie inna. Zaproponowano mu pracę na podrzędnym stanowisku, która nie przynosiła satysfakcji zawodowej i finansowej. Skorzystał zatem z uprawnień i kwalifikacji, jakie uzyskał po ukończeniu w latach dwudziestych kursu tkactwa, i w połowie 1946 r. przeniósł się do Centralnego Zarządu Przemysłu Włókienniczego, gdzie pełnił funkcję kierownika wydziału d/s inwestycji, budownictwa i odbioru robót.

W grudniu 1946 r. uznano wreszcie jego prawa do emerytury, przyznając jednak niewielką kwotę. Kontynuował zatem z powodzeniem pracę zawodową aż do połowy 1952 r., dokonując w tym czasie odbioru budowlanego ok. 1600 obiektów przemysłu lekkiego. Będąc już na emeryturze był aktywny zawodowo aż do końca 1962 r., wykonując czynności biegłego sądowego w zakresie budownictwa, wyceny gruntów, budynków i fabryk. Uchwałą Rady Państwa z 22 lipca 1959 r. otrzymał

Złoty Krzyż Zasługi. Zmarł 14 lutego 1964 r. – w dziewięćdziesiątym roku życia – i został pochowany, obok wcześniej zmarłej żony, na Starym Cmentarzu przy ul. Ogrodowej (kwat. 12a-1/12b grób nr 8). Z małżeństwa z Felicją Kunicką miał syna, Franciszka Jana (ur. 20. 07. 1921 r. w Łodzi), oficera marynarki, dziennikarza i publicystę, nestora polskiej muzyki rockowej, autora tekstów wielu piosenek napisanych pod pseudonimem Jacek Grań.

Jakim był człowiekiem? Jego syn, Franciszek Jan Walicki, tak scharakteryzował ojca w swej autobiografii: „Był nie tylko wybitnym fachowcem, który zapoczątkował wykonywanie map na podstawie zdjęć lotniczych, i autorem nowoczesnego planu miasta, ale także wielkim miłośnikiem Wilna, znawcą jego historii i zabytków. [...] W czasie ogólnopolskich zjazdów inżynierów geodetów często przewodniczył obradom jako fachowiec o niepodważalnym autorytecie. Był powszechnie lubiany i szanowany z uwagi na cechy charakteru: skromność, bezstronność, apolityczność, tolerancję i pracowitość.”

Zdzisław Szambelan

Źródła:

1. Archiwum Państwowe w Łodzi: Akta Oddziału Pomiarów;teczka osobowa Franciszka Walickiego.
2. Archiwum Państwowe w Łodzi: Dokumenty pomiarowe z lat 1918-1921.
3. Dokumenty i fotografie będące w posiadaniu Franciszka Jana Walickiego.
4. Franciszek Jan Walicki, „Szukaj, burz, buduj”, wyd. TRZ – Wojciech Trzeciński, Warszawa 1995.